

TO OVERFALD PÅ 14 DAGE I VRIDSLØSELILLE

For personalet på Statsfængslet i Vridsløselille huskes sommeren 2014 for to voldsomme overfald og flere mindre episoder, hvor psykisk syge fanger gik amok. Fagbladet mødte en af de betjente, som følte de psykisk syge fangers desperation på egen krop.

Af Andreas Graae

Afdeling A1. Afdelingen for de særligt farlige, flugttuede eller forstyrrede fanger på Statsfængslet i Vridsløselille. Det er her, vi møder Helge Petersen – her hvor han og hans kollegaer henover sommeren har været udsat for to voldsomme overfald fra psykisk syge fanger.

Helge Petersen har været fængselsbetjent på Vridsløselille i 34 år, og i de seneste 10 år han har gået på afdelingen, har det ikke stået så slemt til med overfald som denne sommer.

”Der har selvfølgelig altid været psykisk uligevægtige fanger, men de er blevet flere, og de er blevet mere forstyrrede. Tidligere kunne vi som regel få talt dem ned med et par cigaretter. Det kan vi sjældent længere. Når vrangforestillingerne overtager virkeligheden, så hjælper hverken fornuft eller smøger,” siger han.

Det hænger sammen med, at flere og flere psykisk syge fylder cellerne uden at få den behandling, de behøver. Og det kan godt gøre Helge Petersen gal, når han får indsatte ind, som med sikkerhed er psykisk syge.

”Det er frustrerende både for dem og os. De må jo slet ikke sidde her, det er imod både love og konventioner. Deres frustrationer tiltager i takt med, at deres sygdom får lov til at eskalere til den tager kontrol over dem.”

OVERFALD 1: SNITTEDE BETJENTE MED KNUST ASKEBÆGER
Det er sådanne frustrationer, der skaber de sprængfarlige situationer som overfaldet i juli, hvor en asylansøger fængslet på udlændingeloven gik amok.

I dagene op til overfaldet opfører han sig mærkeligt, forklarer Helge Petersen: ”Han afsondrer sig mere og mere fra de øvrige indsatte og levede i et syndigt svineri – hvilket jo er et tegn på sindssygdom. En dag hører vi ham rumstere voldsomt inde på cellen, hvilket får os til at kalde to mand ekstra op. Da vi lukker cellen op, står han med to sylespidse stumper fra et ituslået askebæger i hver hånd.”

Betjentene råber til ham, at han skal smide dem, men han nægter og gør tegn til, de i stedet skal komme ind til ham. Betjentene skyder efter flere advarsler peberspray mod ham – men så går det først for alvor galt.

”Det tænder ham helt af. Han går totalt amok og snitter mine to kollegaer. Den ene bliver snittet i halsen og to centimeter fra øjet,

den anden får dybe flænger i armen, mens jeg slipper med nogle knytnæveslag.”

Da fangen igen går til angreb, lykkes det betjentene at træde til side, så de kan komme bag på ham: ”Vi får ham rimelig hurtigt ned. Men det kunne være gået grueligt galt. Jeg tør slet ikke tænke på, at den ene kollega kun er to centimeter fra at miste synet på det ene øje.”

OVERFALD 2: FLUGTFORSØG ENDTE I TUMULT

Mindre end 14 dage efter bliver Helge Petersen og hans kollegaer udsat for endnu et overfald. Denne gang er det en velkendt indsat, som har afsonet i Vridsløselille gennem flere år. Men også han er blevet mere og mere mærkelig op til overfaldet.

”Som så mange andre fanger, har han ADHD, men det er ikke bare det. Han begynder at gå amok på medfanger og forsøger endda at tæve en af fængslets største fanger, hvilket man må sige er rimelig dumt. Han begynder også at høre stemmer og taler højtlydt med sine børn, når han er alene.”

Til at begynde med tror personalet, at vrangforestillingerne til en vis grad er falske i et forsøg på at få en bestemt medicin. Men vrangforestillingerne tager til, og rutsjeturen ned ad den mentale glidebane fortsætter.

En aften vil han pludselig ind til sine børn, som han er overbevist om venter på ham i besøgsrummet. Han tror, de er i fare og er desperat for at redde dem.

”Vi prøver at tale ham ned, men pludselig får han nøglerne ud af en af kollegaernes bælte. Derfra går det stærkt. Han trækker så hårdt, at metalnøglesnoren knækker, giver kollegaen et hårdt slag i brystet, så han flyver bagover, og så spæner han ud af døren og smækker den bag sig.”

I forsøget på at få fangen under kontrol bruger fængselsbetjentene efter flere advarsler peberspray og stave. Ligesom overfaldet tidligere ophidser det dog fangen yderligere, hvorefter han angriber betjentene. I tumulten på gulvet presser han sin mund tæt ind mod Helge Petersen og snapper efter hans hals og øre: ”Der blev jeg sgu bange. Det er aldrig rart, når nogen forsøger at bide én i halsen.”

En del spark og slag senere kommer der forstærkning, og det lykkes betjentene at pacificere fangen.

PAS PÅ MED PEBERSPRAYEN

For Helge Petersen står det imidlertid klart, at peberspray ikke var det rigtige middel i de to situationer. I det hele taget er det en dårlig idé at bruge den i små lukkede rum – og særligt over for mentalt ustabile fanger, mener han.

”Den virker faktisk helt modsat hensigten på de psykisk syge. De tænder bare endnu mere af og kommer nærmest i en slags trance, hvor de intet føler, men får frygtelige kræfter og kæmper for livet.”

I sådanne kaotiske situationer rammer pebersprayen reelt betjentene lige så hårdt som fangerne: ”Da vi ligger og slås med ham på gulvet, hoster og sprutter vi lige så meget som ham. Samtidig glider vi takket være olien fra pebersprayen, der lægger sig som en spejlglat skøjtebane.”

Peberspray kan dog være et udmærket magtmiddel i andre situationer, understreger han. Det er den eksempelvis en dag, hvor betjentene ikke kan få en psykisk syg fange ud af cellen og i stedet må ’gasse ham ud’ med pebersprayen: ”Det kan virke dramatisk, men der er det trods alt os, der har kontrollen og kan forberede os, så situationen ikke eskaleres.”

De farligste situationer er omvendt dem, der kommer som et lyn fra en klar himmel. Og dem er der nogle stykker af, når man har med mentalt ustabile og utilregnelige fanger at gøre, påpeger Helge Petersen.

”De fungerer på en anden måde end almindelige indsatte. Står vi over for en fange med galopperende paranoia, kan vi fortælle ham nok så mange gange, at han lider af vrangforestillinger. Men for ham er det jo virkelighed – for eksempel ham, der gik amok og stjal vores nøgler: det var ikke et flugtforsøg. Det var et forsøg på at redde sine børn – i hvert fald i hans verden.”

KUN FIRE TIMERS PSYKIATER OM UGEN

Derfor er det så enormt vigtigt, at der er tilstrækkeligt med sundhedsfagligt personale til stede på de afdelinger, hvor der sidder psykisk syge fanger. Men sådan fungerer det bare ikke i dag.

”Vi er i bund og grund slet ikke gearret til denne her type fanger på Vridsløselille. På en uge kommer der kun én psykiater fire timer og en psykolog 12 timer. De skal dække hele huset. 240 pladser. Det bliver reelt kun til 5-10 minutters samtale, hvor de får noget medicin. De får ikke nogen behandling.”

Til alt held har fængslet en sygeplejerske tilknyttet, som er uddannet i psykiatrien, hvilket hjælper personalet meget. Men det er kun lige her og nu.

Helge Petersen kunne godt tænke sig langt flere psykiatere og psykologer, som i et tættere samarbejde med fængselsbetjentene kunne tilbyde de psykisk syge fanger mere anstændige forhold – ligesom det eksempelvis er tilfældet på Anstalten ved Herstedvester. Men det er foreløbig ønsketænkning.



Helge Petersen blev overfaldet to gange i løbet af sommeren. Han mener ikke, at Kriminalforsorgen er gearret til at håndtere psykisk syge indsatte.

” Der blev jeg sgu bange. Det er aldrig rart, når nogen forsøger at bide én i halsen.”